EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 26.01.2006
KOM(2006) 22 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

apie 1998 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 98/49/EB dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Bendrijoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo įgyvendinimą

{SEK(2006) 82}

TURINYS

I ĮŽANGA 3

II TAIKYMO SRITIS 4

III PRIEMONĖS, PADEDANČIOS IŠLAIKYTI BENDRIJOJE JUDANČIŲ DARBUOTOJŲ TEISES Į PENSIJĄ 4

1. Vienodų sąlygų dėl teisių į pensiją išsaugojimo taikymas 4

2. Tarptautinių mokėjimų užtikrinimas 5

3. Į užsienį siunčiamų dirbti darbuotojų tarptautinė narystė 6

a) Priimtos priemonės, leidžiančios į užsienį siunčiamiems dirbti darbuotojams ir jų vardu mokėti įmokas, 6 straipsnio 1 dalis 7

b) Atleidimas nuo įsipareigojimo mokėti įmokas, 6 straipsnio 2 dalis 7

4. Informacija sistemos nariams 8

IV IŠVADA IR TOBULINIMAS 9

I ĮŽANGA

Papildomų pensijų sistemos valstybėse narėse buvo plėtojamos labai įvairiai. Dabar Europos Sąjungą sudaro 25 valstybės narės, todėl skirtumai tarp pensijų Europos Sąjungoje dar labiau padidėjo. Šis teiginys tinka ne tik įstatymais numatytoms, bet ir papildomų pensijų sistemoms, todėl šias sistemas sunku klasifikuoti remiantis tradiciniais trimis ramsčiais[1].

Pamatinio darbuotojų judėjimo laisvės principo, įtraukto į EB sutartį, įgyvendinimas reikalauja ginti Europos Sąjungoje judančių darbuotojų teises į pensiją – tiek įstatymu numatytą, tiek papildomą. Nors socialinės apsaugos pensijų sistemų koordinavimas leidžia migruojantiems darbuotojams visiškai išlaikyti įgytas įstatymu numatytas teises į pensiją, teisių į papildomas pensijas išsaugojimo gerinimo priemonės vis dar kuriamos. Visuotinai pripažįstama, kad koordinavimo sistema, nustatyta Reglamente 1408/71/EEB, ir ypač įstatymu numatytų pensijų sistemų sumavimo taisyklės, iš principo netinka papildomų pensijų sistemoms. Dėl didelio tokių sistemų skirtumo valstybėse narėse ir tarp jų bei fakto, kad papildomų pensijų sistemos dažnai yra ne teisėkūros rezultatas, o atsiranda privataus sektoriaus iniciatyva, panašias taisykles taikyti sudėtinga. Todėl Reglamentas 1408/71/EEB netaikomas daugumai papildomų pensijų sistemų. Direktyva dėl papildomų pensijų skyrimo buvo greičiau laikoma tinkama teisine priemone, skirta ginti Europos Sąjungoje judančių asmenų teises į papildomą pensiją.

Todėl 1998 m. birželio 29 d. Taryba priėmė Direktyvą 98/49/EB (toliau – Direktyva) dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Bendrijoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo[2]. Iki 2001 m. liepos 25 d. ji turėjo būti įgyvendinta ES 15 valstybėse narėse, o iki 2004 m. gegužės 1 d. – naujosiose valstybėse narėse. Pagal šią Direktyvą priimant priemones atsižvelgiama į specifinį papildomų pensijų sistemų pobūdį ir savybes. Nustatant tam tikras teises tokių sistemų nariams, sumažėja kliūčių laisvai judėti, kurias sudaro prarastos visos arba kai kurios teisės į papildomą pensiją, kai persikeliama dirbti į kitą valstybę narę. Šios teisės išsamiai apibrėžtos III dalyje.

Pagal šios Direktyvos 10 straipsnio 3 dalį, šioje ataskaitoje aptariamas šios Direktyvos taikymas ir, esant reikalui, pasiūlomi visi daliniai pakeitimai, kurie gali būti reikalingi. Siekiant susidaryti kuo išsamesnį vaizdą, valstybių narių ir ELPA[3] vyriausybėms buvo išsiųstas klausimynas. Komisija taip pat tarėsi su Pensijų forumo nariais[4]. Ši ataskaita daugiausia remiasi respondentų pateikta informacija. Reikėtų pažymėti, kad Komisijai atsiųsta informacija savo turiniu ir detalėmis labai skyrėsi. Ši ataskaita atspindi 2005 m. rugsėjo mėn. valstybių narių situaciją.

---

1 Aprašyta, *inter alia*, 1999 m. gegužės 11 d. Komisijos komunikate „Dėl vienos bendros papildomų pensijų rinkos sukūrimo – pasitarimo dėl žaliosios knygos dėl papildomų pensijų bendrojoje rinkoje rezultatai“ (KOM(99) 134 galutinis).

2 OL L 209, 1998 7 25, p. 46.

3 Į klausimyno klausimus atsakė tik Norvegija.

4 Pensijų forumas – tai komitetas, įsteigtas spręsti papildomų pensijų klausimus įtraukiant valstybes nares, socialinius partnerius ir susijusias Europos federacijas. Jis buvo oficialiai įsteigtas 2001 m. liepos 9 d. Komisijos sprendimu C (2001) 1775. Atsakymus atsiuntė šios organizacijos narės: AIM, EAPSPI ir EFRP. Kai kurios nacionalinės organizacijos individualiai atsakė į klausimyną.

II TAIKYMO SRITIS

Kaip apibrėžta Direktyvoje, papildomų pensijų sistema – tai bet kokia pagal nacionalinės teisės aktus ir nacionalinę praktiką sukurta profesinių pensijų sistema arba bet kokios kolektyvinės ar kitos panašios priemonės, skirtos pagal darbo sutartis dirbančių asmenų arba savarankiškai dirbančių asmenų papildomoms pensijoms užtikrinti, neatsižvelgiant į tai, ar tokios sistemos yra privalomos, ar savanoriškos. Į Direktyvos taikymo sritį neįtraukiamos sistemos, kurias apima sąvoka „teisės aktai“, kaip apibrėžta Reglamento 1408/71/EEB 1 straipsnio j punkto pirmoje pastraipoje, arba dėl kurių valstybė narė pagal šį straipsnį skelbia pranešimą.

Komisijos tarnybų darbo dokumento, pridėto prie ataskaitos apie 1998 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 98/49/EB dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Bendrijoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo įgyvendinimą, 1 priede pateiktoje 1 lentelėje „Esminė taikymo sritis“ pateikiama trumpa papildomų pensijų reglamentavimo valstybėse narėse, patenkančių į šios Direktyvos taikymo sritį, apžvalga. Jei papildomų pensijų sistemos išimties tvarka įtraukiamos į Reglamento 1408/71/EEB taikymo sritį, tai nurodoma lentelėje. Visa kita informacija apie valstybių narių taikomas įgyvendinimo priemones šioje ataskaitoje remiasi 1 lentelėje nurodytomis papildomų pensijų sistemomis. Reikėtų pažymėti, kad ši lentelė negali būti išsami atsižvelgiant į papildomų pensijų sistemų sudėtingumą ir didelę įvairovę.

Direktyva taikoma neatsižvelgiant į tai, ar papildomų pensijų sistema remiasi pensijų kaupimo, einamųjų įmokų pensinio draudimo sistema arba apskaitoje numatytais atidėjimais. Dauguma papildomų pensijų sistemų yra paremtos kaupimo metodu – kitaip tariant, tai reiškia, kad „fondai“, kurie yra nepriklausomi nuo darbdavio, renka įnašus, juos investuoja ir moka išmokas. Tačiau yra ir kitų sistemų, kurios finansuojamos pagal einamųjų įmokų pensinio draudimo modelį arba derinamos su pensijų kaupimo sistema, arba su apskaitoje numatytais atidėjimais. Remiantis atsakymais į klausimyną, papildomų pensijų sistemos, kurios remiasi pastaruoju finansavimo metodu, t. y. pažadėta pensija, sukaupta apskaitoje numatytais atidėjimais, egzistuoja beveik pusėje valstybių narių: Austrijoje, Belgijoje, Danijoje, Ispanijoje, Italijoje, Jungtinėje Karalystėje, Liuksemburge, Portugalijoje, Švedijoje, Vokietijoje ir Norvegijoje.

Be to, Direktyva taikoma ne tik senatvės pensijoms, bet ir, jei numatyta, išmokoms dėl invalidumo ir maitintojo netekimo. Visose valstybėse narėse, kuriose maitintojo netekę asmenys apdraudžiami nuo biometrinės rizikos, galimais maitintojo netekusiais asmenimis laikomi sutuoktiniai ir vaikai. Tai yra arba aiškiai reglamentuota, arba taikoma platesnė formuluotė, pvz., teisėti paveldėtojai arba naudos gavėjai, kuriais taip pat gali būti laikomi sutuoktiniai ir vaikai.

III PRIEMONĖS, PADEDANČIOS IŠLAIKYTI BENDRIJOJE JUDANČIŲ DARBUOTOJŲ TEISES Į PENSIJĄ

1. Vienodų sąlygų dėl teisių į pensiją išsaugojimo taikymas

Direktyvos 4 straipsnyje nustatoma, kad jei darbuotojas, kuris vienoje valstybėje narėje pagal atitinkamą papildomų pensijų sistemą įgijo teisę gauti pensiją, persikelia į kitą valstybę narę, jo teisė gauti pensiją turi būti išsaugota bent ta pačia apimtimi, kurią turi darbuotojai, kurie išėjo iš darbo, bet liko toje pačioje valstybėje narėje.

Šiuo straipsniu siekiama užtikrinti, kad asmenys, persikeliantys į kitą valstybę narę, neatsidurtų blogesnėje padėtyje už tuos, kurie išeina iš darbo, bet lieka toje pačioje valstybėje narėje. 4 straipsnis, kuriuo nustatomas šis principas, užtikrina minimalų standartą, pagal kurį išlaikant įgytas teises gauti pensiją šalies viduje ir užsienyje šie atvejai būtų traktuojami vienodai.

Kai kurios valstybės narės teigė, kad siekiant laikytis šio straipsnio nuostatų nebuvo būtina priimti specialių priemonių. Valstybių narių vyriausybės tai aiškino dažniausia tuo, kad nustatytų teisių išlaikymą reglamentuojančios veikiančios teisės sistemos arba kolektyvinės sutartys atskirai netraktuoja darbuotojų, kurie lieka vienoje valstybėje narėje ir tų, kurie išvyksta į kitą valstybę narę.

Tačiau daug valstybių narių priėmė specialų reglamentą, kuriuo siekė užtikrinti, kad vienos sistemos nariui persikėlus į kitą valstybę narę, jam bus taikomi tie patys nustatytų teisių į pensiją išlaikymo principai. Šią specialią nuostatą galima rasti Airijos, Jungtinės Karalystės, Graikijos [5] , Latvijos, Liuksemburgo, Lenkijos, Nyderlandų, Portugalijos, Prancūzijos, Vokietijos ir Norvegijos įstatymuose. Šiose valstybėse narėse buvo pasinaudota dviem teisinio reglamentavimo rūšimis: užtikrindamos vienodas sąlygas Airija, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija nusprendė uždrausti skirtingas taisykles, o kitos pirmiau minėtos valstybės narės pasirinko aiškiai apibrėžtą taisyklę[6]. Estijos valdžios institucijos teigė, kad Estija pritaikė Direktyvą 98/49/EB privalomosios kaupiamosios pensijos sistemai, įgyvendindama Direktyvą pensijų fondo įstatymu[7].

Atrodo, kad Direktyvos poveikis, kalbant apie faktinius pokyčius praktikoje, buvo ribotas, nes valstybės narės nurodė, kad draudimas diskriminuoti šioje srityje galiojo dar iki Direktyvos taikymo. Atitinkamas nacionalinių nuostatų nuorodas žr. Komisijos tarnybų darbo dokumento, pridėto prie ataskaitos apie 1998 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 98/49/EB dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Bendrijoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo įgyvendinimą, 1 priedo 2 lentelėje „Įgytų teisių vienodas išsaugojimas“.

2. Tarptautinių mokėjimų užtikrinimas

Pagal Direktyvos 5 straipsnį valstybės narės užtikrina, kad papildomų pensijų sistemų nariams ir buvusiems nariams bei kitiems asmenims, turintiems teisę gauti išmokas pagal tokias sistemas, visose valstybėse narėse išmokos mokamos atskaičius visus galimus mokesčius ir rinkliavas už pervedimus. Išmokų mokėjimas visoje Europoje yra esminė prielaida įgyvendinant laisvo darbuotojų ir kapitalo judėjimo principus.

Kai kurios valstybės narės (Airija, Graikija, Jungtinė Karalystė, Suomija, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Slovėnija ir Norvegija) savo įstatymuose numatė

---

[5] Graikijos įstatymai buvo galutinai priimti 2004 m. lapkričio 3 d (Prezidento dekretas 227/2004, paskelbtas 2004 m. lapkričio 5 d. OL 212)

[6] Vienas iš pavyzdžių yra Portugalija, kurios įstatymuose teigiama: „Darbuotojai, kurie yra papildomų pensijų sistemos nariai ir kurie nebemoka į šią sistemą įmokų, nes persikelia iš vienos valstybės narės į kitą, išlaiko nustatytas teises į pensiją, įgytas šiose sistemose, tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos asmenims, nebemokantiems įmokų, bet liekantiems savo šalies teritorijoje. 2.1 straipsnio 1 dalies nuostatos taip pat taikomos kitiems asmenims, turintiems teisę gauti išmokas pagal atitinkamos papildomų pensijų sistemos taisykles.“

[7] 2005 8 1 Estijos valdžios institucijų atsakymas. Komisijos tarnybos šiuo metu vertina Estijos kaupiamosios pensijos sistemą.

specialią nuostatą, nustatančią, kad išmokos mokamos turintiems teisę jas gauti asmenims, kurie persikėlė į kitą valstybę narę.[8]

Ši nuostata (kitaip nei kitos pirmiau minėtos) jau buvo priimta prieš Direktyvą. Kipras ir Ispanija nepriėmė specialios nuostatos, įgyvendinančios šią Direktyvą, tačiau šios valstybės priėmė bendresnio pobūdžio įstatymus, pagal kuriuos kapitalas ir išmokos be apribojimų juda tarp kilmės šalyje bei kitose valstybėse narėse gyvenančių asmenų.

Atitinkamos valstybės narės, kuriose nebuvo imtasi jokių teisinių priemonių, pareiškė, kad jų teisinės nuostatos arba kolektyvinės sutartys jau atitiko 5 straipsnio reikalavimus. Remiantis daugumos šių valstybių narių pateikta informacija, taip atsitiko todėl, kad jų galiojantys įstatymai išmokų atžvilgiu valstybėje likusių fondo narius ir į kitą valstybę narę persikėlusius narius traktavo vienodai. Kitos valstybės narės pareiškė, kad joms nereikėjo priimti aiškių priemonių, nes jų įstatymuose nėra nuostatų, kurios trukdytų laisvai judėti kapitalui pensijas mokant užsienyje pagal papildomų pensijų sistemas.

Kaip ir 4 straipsnio atveju, neatrodo, kad šis straipsnis būtų padaręs didelį poveikį valstybių narių taikomai praktikai. Net tos valstybės narės, kurios priėmė aiškią nuostatą, nepranešė, kad prieš priimant šią nuostatą buvo taikoma kitokia praktika. Greičiausiai, tai reiškia, kad užtikrinti neribojamą išmokų mokėjimą (ankstesniems) pensijų sistemos nariams, gyvenantiems kitoje valstybėje narėje, buvo paprasta beveik visų rūšių sistemų atveju.

Atitinkamas nacionalinių nuostatų nuorodas žr. Komisijos tarnybų darbo dokumento, pridėto prie ataskaitos apie 1998 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 98/49/EB dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Bendrijoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo įgyvendinimą, 1 priedo 3 lentelėje „Tarptautiniai atsiskaitymai“.

3. Į užsienį siunčiamų dirbti darbuotojų tarptautinė narystė

6 straipsnis yra skirtas į užsienį siunčiamiems dirbti darbuotojams, kaip apibrėžta Reglamente 1408/71/EEB. Siuntimas į užsienį dirbti – tai situacija, kai darbdavys laikinai siunčia darbuotoją į kitą valstybę narę nei ta, kurioje darbuotojas paprastai dirba. Ilgiausias siuntimo į užsienį dirbti laikas yra 12 mėnesių; išimtiniais atvejais jis gali būti pratęstas iki 24 mėnesių. Per visą siuntimo dirbti į užsienį laiką siuntimas ir siunčiamas darbuotojas yra tiesiogiai susiję.

Darbuotojas, kuris yra pasiruošęs laikinai dirbti užsienyje savo darbdaviui, teisėtai tikisi, kad jis nepatirs ekonominių nuostolių, susijusių su jo teisėmis į papildomą pensiją. Dėl perėjimo prie naujos sistemos dirbant užsienyje (jei ten tokia yra), darbuotojas gali patirti didelių finansinių nuostolių. Pavyzdžiui, gali atsitikti, kad darbuotojas per darbo užsienyje laikotarpį neįgis teisių į pensiją, nes neatitiks atitinkamoje valstybėje teisės įgijimo laikotarpiui taikomų kriterijų. Panašiai gali kilti sunkumų, jei naujoji sistema nebus suderinama su ankstesniąja. Pavyzdžiui, sudėtinga apskaičiuoti atitinkamą finansavimo skirtumą, jei pereinama nuo plano su apibrėžta išmoka prie plano su apibrėžta įmoka. Šios problemos galima išvengti taikant

[8] Šios specialios nuostatos pavyzdys yra Suomijos draudimo fondų įstatymas: „Papildomos išmokos fondo nariams arba kitiems asmenims, kuriuos apima arba apėmė papildomų išmokų sistema, kitose Europos ekonominės erdvės valstybėse narėse išmokamos tomis pačiomis sąlygomis kaip ir Suomijoje. Jei fondo įstatuose nenurodyta kitaip, papildomos išmokos gali būti mokamos ir valstybėse, esančiose už Europos ekonominės erdvės ribų.“

tarptautinę narystę, t. y. į užsienį siunčiamas dirbti darbuotojas lieka pradinės sistemos nariu. Todėl 6 straipsniu leidžiama tarptautinė narystė, suteikianti galimybę darbdaviams ir siunčiamiems į užsienį dirbti darbuotojams toliau mokėti įmokas į pradinėje valstybėje narėje sukurtą papildomų pensijų sistemą per darbo kitoje valstybėje narėje laikotarpį. Jei įmokos ir toliau mokamos, valstybė narė turi užtikrinti, kad siunčiami į užsienį dirbti darbuotojai ir darbdaviai būtų atleidžiami nuo įsipareigojimo mokėti įmokas kitoje valstybėje narėje.

a) Priimtos priemonės, leidžiančios į užsienį siunčiamiems dirbti darbuotojams ir jų vardu mokėti įmokas, 6 straipsnio 1 dalis

Kai kurios valstybės narės pranešė, kad nereikėjo priimti specialių priemonių, leidžiančių toliau mokėti įmokas siuntimo dirbti į užsienį laikotarpiu. Valstybės narės paprastai nurodydavo šią priežastį: siuntimo į užsienį dirbti atveju šalims likdavo galioti pradinėje valstybėje narėje sudarytos sutartys ir kolektyvinės sutartys dėl papildomų pensijų skyrimo. Todėl, remiantis šiomis valstybėmis narėmis, į užsienį siunčiamų dirbti darbuotojų ir jų vardu įmokos mokamos kaip įprasta, pagal įmokų mokėjimą reglamentuojančias nuostatas. Be to, tvirtinta, kad 6 straipsnio 1 dalies laikomasi dar ir todėl, kad nėra nuostatų, draudžiančių mokėti įmokas į papildomų pensijų sistemas per darbo užsienyje laikotarpį.

Tačiau kai kurios valstybės narės priėmė aiškias nuostatas, siekdamos užtikrinti, kad įmokos bus mokamos per darbo užsienyje laikotarpį. Tokias nuostatas numatė Graikija, Jungtinė Karalystė, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Švedija ir Norvegija.

Graikijoje darbuotojas per trisdešimt dienų nuo pranešimo apie siuntimą į užsienį dirbti gavimo turi apginti teisę toliau mokėti įmokas, o kitose pirmiau minėtose valstybėse nėra specialių apribojimų pasinaudoti šia teise. Liuksemburgo ir Švedijos nuostatos nurodo, kad per darbo užsienyje laikotarpį įmokos ne tik gali, bet ir turi būti mokamos.

b) Atleidimas nuo įsipareigojimo mokėti įmokas, 6 straipsnio 2 dalis

Šis reikalavimas yra svarbus valstybėms narėms, kuriose yra privalomosios papildomų pensijų sistemos. Tokios sistemos, kaip bendra privaloma papildomų pensijų sistema arba privaloma narystė tam tikrame sektoriuje, gali trukdyti taikyti atleidimo nuo įmokų mokėjimo į papildomų pensijų sistemas kitoje valstybėje narėje principą. Todėl tokiais atvejais priimančioji valstybė narė privalo užtikrinti, kad siunčiami į užsienį dirbti darbuotojai ir jų darbdaviai nebus įtraukti į privalomąją sistemą.

Kai kurios valstybės narės pareiškė, kad joms nereikėjo aiškių nuostatų, kurios įgyvendintų 6 straipsnio 2 dalį. Tai paaiškindamos šios valstybės narės paprastai tvirtino, kad jose apskritai nėra privalomųjų papildomų pensijų sistemų arba nėra įstatymų, kurie narystę sistemoje darytų privaloma.

Tačiau kitos valstybės narės priėmė specialias nuostatas. Pavyzdžiui, Nyderlandų teisė nurodo, kad jei į Nyderlandus siunčiamas dirbti darbuotojas ir jo darbdavys toliau moka įmokas kitoje valstybėje narėje, jie atleidžiami nuo įsipareigojimo mokėti įmokas Nyderlanduose. Atitinkamos nuostatos egzistuoja Belgijoje, Danijoje, Prancūzijoje, Švedijoje (pastarojoje tik iš dalies) ir Norvegijoje.

Graikija, Liuksemburgas, Malta ir Portugalija taip pat numatė specialias nuostatas šiuo klausimu, bet jos pasirinko kitą traktavimo būdą. Pavyzdžiui, Graikijos teisėje nustatoma, kad siunčiamas į užsienį dirbti darbuotojas ir, reikalui esant, jo darbdavys, atleidžiami nuo

įsipareigojimo mokėti įmokas į papildomų pensijų sistemas kitoje valstybėje narėje. Liuksemburgas, Malta ir Portugalija priėmė beveik tokią pačią nuostatą. Komisijos tarnybos laikosi nuomonės, kad tokia nuostata gali neprisidėti prie 6 straipsnio 2 dalies įgyvendinimo, nes nežinoma, ar ši nuostata gali būti teisiškai įgyvendinama valstybėje narėje, į kurią yra siunčiamas dirbti darbuotojas.

Jei darbuotojas trumpai išvyksta dirbti į užsienį savo darbdaviui, jam reikia žinoti, kas tuo metu atsitiks su jo teisėmis į papildomą pensiją. Jis ir jo darbdavys pageidauja paprastos procedūros, be papildomų išlaidų ir sudėtingų administracinių priemonių. Tarptautinė narystė jiems suteikia tokią galimybę. Ši priemonė ypač naudinga tarptautinių įmonių darbuotojams, kurie per savo karjerą gali būti daug kartų siunčiami į užsienį dirbti. Kol nebuvo galimybės teisėtai pasinaudoti tarptautine naryste, tolesnis įmokų mokėjimas priklausė nuo atitinkamų sutarčių. Kodifikavus šią teisę, darbuotojas ir darbdavys šiuo atveju įgijo teisinį aiškumą, būtiną planuojant siuntimus į užsienį dirbti.

Atitinkamas nacionalinių nuostatų nuorodas žr. Komisijos tarnybų darbo dokumento, pridėto prie ataskaitos apie 1998 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 98/49/EB dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Bendrijoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo įgyvendinimą, 1 priedo 4 lentelėje „Į užsienį siunčiamų dirbti darbuotojų tarptautinė narystė“.

4. Informacija sistemos nariams

Pagal Direktyvos 7 straipsnį, valstybės narės imasi priemonių užtikrinti, kad darbdaviai, patikėtiniai ar kiti už papildomų pensijų sistemų tvarkymą atsakingi asmenys mobiliems darbuotojams suteiktų atitinkamą informaciją apie jų teises gauti pensiją ir pasirinkimo galimybes persikeliant į kitą valstybę narę. Tokia informacija turi bent jau prilygti tai informacijai, kurią gauna įmokų į valstybės narės sistemą nebemokantys, bet iš jos neišvykstantys nariai.

Papildomos pensijos, ypač valstybių narių, kuriose papildomų pensijų sistemos numato dideles išmokas, atveju, sudaro reikšmingą užtikrintų pajamų dalį senatvėje. Todėl natūralu, kad asmenys, ketinantys dirbti kitoje valstybėje narėje, prieš priimdami galutinį sprendimą nori aiškiai žinoti, kas atsitiks su jų įgytomis teisėmis į pensiją. Todėl būtina teikti atitinkamą informaciją.

Kai kurios valstybės narės nurodė pastarąjį minimalų reikalavimą ir pareiškė, kad specialios priemonės dėl sistemos narių informavimo nebuvo priimtos. Šiuo atveju argumentuojama, kad informacijos apimtis yra suderinta su Direktyvos turiniu ir yra identiška visiems sistemos nariams, neatsižvelgiant į tai, ar jie lieka savo pradinėje valstybėje narėje, ar išvyksta į kitą valstybę narę.

Tačiau aštuonios valstybės (Airija, Graikija, Latvija, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Norvegija ir Portugalija) priėmė aiškias nuostatas šiuo klausimu. Labai svarbu, kad prieš išvykdami dirbti į kitą valstybę narę darbuotojai gautų deramą informaciją, ypač susijusią su jų galimybėmis ir alternatyvomis. Kai kuriose valstybėse narėse Direktyva šiuo atveju padėjo išplėsti teisę gauti informaciją. Tačiau dauguma valstybių nurodė, kad dar prieš Direktyvą jose egzistavo informacijai keliami reikalavimai.

Atitinkamas nacionalinių nuostatų nuorodas žr. Komisijos tarnybų darbo dokumento, pridėto prie ataskaitos apie 1998 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 98/49/EB dėl pagal darbo

sutartį dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų, judančių Bendrijoje, teisių į papildomą pensiją išsaugojimo įgyvendinimą, 1 priedo 5 lentelėje „Informacija sistemos nariams“.

IV IŠVADA IR TOBULINIMAS

Kalbant apie abi teisių į pensiją išsaugojimo priemones – įgytų teisių vienodą išsaugojimą ir tarptautinius atsiskaitymus – po valstybių narių atsakymų analizės aiškėja, kad šios teisės, remiantis kai kurių valstybių narių teigimu, jau buvo užtikrintos dar prieš įsigaliojant Direktyvai. Vis dėlto, Direktyvoje numatytas šių teisių kodifikavimas suteiks daugiau teisinio aiškumo ir padės darbuotojams, svarstantiems, ar jie nori persikelti į užsienį. Be to, įtraukus šiuos principus į ES teisės aktus užtikrinama, kad mobilus darbuotojas neatsidurs ES lygiu nustatytų standartų neatitinkančioje situacijoje.

6 straipsnyje nustatytos teisės ne tik padeda padidinti teisinį aiškumą, bet ir siūlo nesudėtingą procedūrą, leidžiančią sistemos nariams per darbo užsienyje laikotarpį įgyti dar teisių į papildomą pensiją. Todėl 6 straipsnis, leidžiantis tarptautinę narystę, yra skirtas suteikti atitinkamą apsaugą darbuotojams, kurie yra laikinai siunčiami dirbti į kitą valstybę narę. Taip pat svarbu, kad ši tarptautinė narystė netaptų mažiau patraukli, nes darbdavys ar jo darbuotojas bus įpareigoti mokėti įmokas į valstybėje narėje, į kurią siunčiamas dirbti darbuotojas, egzistuojančią privalomą pensijų sistemą. Todėl palengvinus siunčiamų į užsienį dirbti darbuotojų tarptautinę narystę bus žengtas svarbus žingsnis skatinant darbo jėgos mobilumą vykstant į trumpalaikes komandiruotes, kaip apibrėžta Reglamente (EEB) Nr. 1408/71.

Kalbant apie sistemos nariams teikiamą informaciją, Direktyvos poveikis valstybių narių informacijos teikimui keliamiems reikalavimams buvo didelis, net jei daugumoje taikomų taisyklių jau buvo reikalaujama teikti informaciją 7 straipsnyje nustatytu minimaliu lygiu.

Papildomų pensijų sistemos dar netapo reikšminga visų valstybių narių nacionalinių pensijų sistemų dalimi. Tačiau bendras pranešimas apie deramas ir tvarias pensijas[9] parodė, kad daug valstybių narių neseniai atliko struktūrines pensijų sistemos reformas, kurios daro poveikį jų papildomų pensijų sistemų planui. Šios reformos dažnai prisideda prie to, kad papildoma pensija tampa vis svarbesnė užtikrinant deramas pagyvenusių Europos Sąjungos piliečių pajamas. Todėl labai svarbu, kad darbuotojo, pasinaudojusio teise gyventi ir dirbti kitoje valstybėje narėje, teisės į papildomą pensiją būtų tinkamai saugomos.

Priėmus šią Direktyvą, kiti teisės aktai ES lygiu prisidėjo prie to, kad būtų lengviau naudotis darbuotojų judėjimo laisvės teise:

Tarptautiniai atsiskaitymai

Pirmoji priemonė yra susijusi su tarptautinių atsiskaitymų užtikrinimu, reikalui esant, atskaičius visus galimus mokesčius ir rinkliavas už pervedimus. Ne tik negautas mokėjimas, bet ir didelių rinkliavų už pervedimus atskaitymas mokant išmokas į kitą valstybę gali daryti

[9] Komisijos ir Tarybos bendras pranešimas apie deramas ir tvarias pensijas, 2003 m. kovo 6 d. (užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalai) ir kovo 7 d. (ekonomikos ir finansų reikalai) patvirtintas Tarybos prisidedant prie Europos Vadovų Tarybos, 2003 m. kovo 20-21 d, p. 8-9, Tarybos dokumentas 6527/2/03/REV 2.

poveikį darbuotojų mobilumui. 2001 m. gruodžio 19 d. Reglamentas (EB) Nr. 2560/2001 dėl tarptautinių mokėjimų eurais padeda sumažinti tokius mokesčius.

Tarptautinė narystė

2003 m. birželio 3 d. Direktyvos 2003/41/EB dėl įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos ir priežiūros (toliau – ĮPPS direktyva, dar vadinama Pensijų fondų direktyva), priėmimas reiškia dar vieną teisinį veiksmą ES lygiu tarptautinės narystės srityje. Direktyva pasiūlytas abipusis įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą (ĮPPS), priežiūros pripažinimas buvo pagrindinė sąlyga, suteikusi galimybę šioms įstaigoms veikti tarptautiniu lygiu, todėl galėjo atsirasti tarptautinė narystė. Dėl šių nuostatų ĮPPS direktyva žymiai palengvina tarptautinį mobilumą. Tarptautinės narystės privalumas yra tas, kad darbuotojas gali likti toje pačioje sistemoje ir persikelti dirbti į kitą valstybę narę, vadinasi, nereikia keisti sistemos.

Komisijos iniciatyva siekiant pašalinti visas mokesčių taisykles, kurios diskriminuoja užsienio pensijų fondus, pensijos apmokestinimo srityje yra skirta paskatinti tarptautinę narystę. Komunikatu (KOM (2001) 214) Komisija paskelbė, kad ji tikrins tarptautiniam dalyvavimui pensijų sistemose trukdančias nacionalines mokesčių taisykles ir imsis būtinų priemonių užtikrindama jų atitiktį Sutarčiai. Tuo remdamasi Komisija pradėjo kai kurių valstybių narių pažeidimų nagrinėjimo procedūras pagal EB sutarties 226 straipsnį[10].

Informacijai keliami reikalavimai

Taip pat ir informacijos srityje buvo imtasi tolesnių veiksmų vykdant ĮPPS direktyvą. Buvo žengtas dar vienas žingsnis reikalaujant, kad institucijos, atsakingos už profesinių pensijų skyrimą, teiktų savo sistemos nariams ir gavėjams išsamią informaciją apie klausimus, susijusius su jų išmokomis. Tačiau ĮPPS direktyvos taikymo sritis nesutampa su šios Direktyvos taikymo sritimi, todėl šios nuostatos netaikomos visiems papildomų pensijų teikėjams.

Perspektyvos

Nė viena vyriausybė nepranešė, kad nacionalinių ir tarptautinių sistemų atveju dar egzistuoja diskriminacija, arba, kad buvo praktiškai trukdoma naudotis teisėmis, susijusiomis su darbuotojų siuntimu į užsienį dirbti. Taip beveik be išimties buvo nurodyta Pensijų forumo dalyvių atsakymuose. Tik vienas dalyvis pareiškė, kad kilo problemų praktiškai taikant Direktyvą.

Pavyzdžiui, šis dalyvis nurodė, kad kyla sunkumų naudojantis teise toliau mokėti įmokas į pradinę sistemą per darbo užsienyje laikotarpį.

Kalbėdami apie nepalankias sąlygas, su kuriomis šiame kontekste susiduria darbuotojai, vyriausybės ir Pensijų forumo dalyviai dažniausiai mini problemas, susijusias su skirtingomis mokesčių sistemomis ir skirtingomis teisių įgijimo taisyklėmis. Pastaroji problema susijusi su vadinamuoju teisių į papildomą pensiją „perkeliamumu“, t. y. galimybe įgyti ir išlaikyti teisę į pensiją profesinio mobilumo atveju. Kitais atvejais problema kiltų ne įgyjant teises, bet jomis naudojantis praktiškai.

---

[10] Daugiau informacijos rasite: http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/personal_tax/pensions/index_en.htm

Tačiau šioje Direktyvoje nenagrinėjamos šios kliūtys mobilumui. Todėl papildomų pensijų srityje vis dar egzistuoja kliūtys darbuotojų judėjimo laisvei. Tai pripažįstama pačioje Direktyvoje teigiant, kad Direktyva sudaro tik pirmąją priemonę (žr. 4 konstatuojamąją dalį) ir tik „prisideda“ šalinant kliūtis judėjimo laisvei (žr. 7 konstatuojamąją dalį ir 1 straipsnį).

Komisija pripažino, kad nepakankamas papildomų pensijų teisių perkeliamumas gali sudaryti dideles kliūtis darbuotojų mobilumui, vadinasi, ir darbuotojų judėjimo laisvei, kuri yra viena iš Sutartyje nustatytų pamatinių teisių.

Komisija tarėsi su socialiniais partneriais dviem atvejais, pastarąjį kartą 2003 m. rugsėjo mėn. (SEC(2003)916). Šiuo komunikatu ji pradėjo antrąjį pasitarimų su socialiniais partneriais etapą dėl priemonių, skirtų pagerinti teisių į profesinę pensiją perkeliamumą ir siūlė, kad šioje srityje turėtų būti deramasi dėl Europos kolektyvinio pamatinio susitarimo. Kadangi socialinių partnerių nuomonės dėl būtinybės pradėti derybas skiriasi, Komisija 2005 m. spalio 20 d. pateikė direktyvos pasiūlymą, kuriuo bus gerinamas teisių į papildomą pensiją perkeliamumas[11].

[11] (KOM(2005) 507 galutinis, 2005 10 20). Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl teisių į papildomą pensiją perkeliamumo gerinimo.